

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Razčlemba izhodiščnega besedila

Petek, 27. avgust 2004 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
V izpitno polo je vložena priloga z neumetnostnim besedilom.
Kandidat dobi tudi dva ocenjevalna obrazca in konceptni list.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z 0 (nič) točkami.

V tej izpitni poli je 25 nalog. Rešitve vpisujte z navadno rabo velikih in malih pisanih ali tiskanih črk v prostor, ki je za to predviden, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Vpisovanje rešitev s samimi velikimi tiskanimi črkami (verzalkami) ni dovoljeno (odbitne točke). **Pišite razločno.** Nečitljive rešitve ter nejasni popravki se točkujejo z 0 (nič) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak).

Število točk, ki jih lahko dobite za posamezne naloge, je navedeno v izpitni poli.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Katerim bralcem je namenjeno izhodiščno besedilo?

_____

(1 točka)

2. Določite vrsto izhodiščnega besedila. Podčrtajte ustrezno možnost in jo utemeljite z navedbo dveh značilnosti izbrane vrste besedila.

Izhodiščno besedilo je umetnostno/publicistično/znanstveno/strokovno.

Značilnosti izbrane vrste besedila:

_____

_____

(3 točke)

3. Zapišite številko odstavka, ki bi mu lahko dali vmesni naslov *Zgodovina in legende Landarske jame*.

_____

(2 točki)

4. Stavke na levi povežite z njihovimi vsebinsko in oblikovno ustreznimi nadaljevanji iz desnega stolpca. Za zaporedne številke stavkov v levem stolpcu napišite črke ustreznega nadaljevanja. (Glede na vsebino izhodiščnega besedila so ustrezne **samo štiri** povezave.)

1 ___ Landarska jama je naravna znamenitost v Beneški Sloveniji,	a) ki jo je sezidal kipar in stavbar Andrej iz Škofje Loke.
2 ___ V lopi je stara krušna peč,	b) namenjene širjenju krščanske vere med pogani.
3 ___ Z jama so povezane številne legende,	c) ki je dolga 25 m, široka 18 m, visoka pa od 20 do 23 metrov.
4 ___ Ker je cerkev brez opreme,	č) okoli katere so se še v nedavni preteklosti zbirali ljudje.
5 ___ Stavba od daleč spominja na Predjamski grad,	d) znana tudi po najdišču jamskega medveda.
6 ___ Znameniti so cerkveni zvonovi,	e) je po pričevanju pesnika in duhovnika Ivana Trinka že od 18. stoletja niso uporabljali v bogoslužne namene.
7 ___ Čeprav se zidani del cerkve ni v celoti ohranil,	f) ki se oglašajo ob porokah in cerkvenih praznikih.
8 ___ Ker se zidani del cerkvene stavbe ni v celoti ohranil,	g) so v njem biseri podeželske gotike.

(8 točk)

5. Obkrožite črke pred tremi trditvami, ki **niso** skladne z vsebino izhodiščnega besedila.
- a) Do danes so se ohranile legende o langobardski kraljici Teodolindi, ki se je v jamo zatekla pred hunskim kraljem Atilo.
  - b) Cerkveno stavbo je v 18. stoletju natančno opisal duhovnik in pesnik Ivan Trinko.
  - c) V jami je tudi manjši paleontološki muzej.
  - č) Cerkev je še danes priljubljeno zbirališče slovenskih romarjev na velikonočni ponedeljek.
  - d) Cerkev ima samo enega zavetnika, svetega Janeza Evangelista.
  - e) Pot iz Nove Gorice do Landarske jame je približno dvakrat daljša kot dostop čez mejni prehod Robič.
  - f) Zidani del cerkve je lep primer romanske arhitekture.

(3 točke)

6. Obkrožite črki pred povedma, v katerih avtor besedila izraža svoje stališče.

- a) *Seveda je Landarska jama predvsem cerkev.*
- b) *Krajši je dostop čez mejni prehod Robič.*
- c) *Prvi, desni rov, je nizek, pravilno obokan in se zdi kot naravni vhod v jamo.*
- č) *Cerkev je leta 1477 zgradil stavbar in kipar Andrej iz Škofje Loke.*

(2 točki)

7. Določite temo 1., 3. in 5. odstavka izhodiščnega besedila ter jo zapišite v obliki besedne zveze.

1. odstavek: _____

3. odstavek: _____

5. odstavek: _____

(6 točk)

8. Iz **nadnaslova** in **naslova rubrike** lahko razberemo, da je izhodiščno besedilo glede na sporočevalčev namen tudi

- a) zagotavljalo.
- b) poizvedovalno.
- c) pozivno.
- č) izvršilno.

Obkrožite črko pred pravilno možnostjo.

(2 točki)

9. Na črte pred prevzetimi besedami **vpisite številke** ustreznih pomenskih razlag iz desnega stolpca.

___ patron	1 duhovnik, duhovniški pripravnik
___ konzola	2 v cerkvi prostor okrog glavnega oltarja, določen za duhovščino
___ gotika	3 veža, preddverje v krščanskih bazilikah
___ paleontologija	4 oblika verskega čaščenja z molitvami in obredi
___ prezbiterij	5 slog v zahodnoevropski umetnosti med romaniko in renesanso
___ kult	6 varuh, zavetnik
___ klerik	7 (okrašen) oporni, nosilni kamen v zidu
	8 veda o življenju v daljnji preteklosti in njegovih ostankih

(4 točke)

10. Obkrožite številko pred tisto razlago besede *legenda*, ki ustreza pomenu te besede v tretji povedi 6. odstavka izhodiščnega besedila (*Z jamo so povezane ...*).

legenda -e ž

1. svetniška zgodba ali življenjepis
2. zgodovinsko nepotrjena ali izmišljena zgodba (ali bajeslovni prikaz zgodovinskih dogodkov)
3. *fig.* bajka, pripoved o čudežnih dogodkih;
slabš. laž, izmišljotina
4. napotek, navodilo, pojasnilo za branje in razumevanje znakov, okrajšav zemljevidov, risb, načrtov
5. napis na spomeniku ali kovancu
6. *glas.* skladba s pripovednim značajem

(2 točki)

11. Besedo *legenda* v pomenu 'napotek, navodilo, pojasnilo za branje in razumevanje znakov, okrajšav zemljevidov, risb, načrtov' uporabite v smiselni povedi.

(3 točke)

12. Naštete besedne zveze uvrstite med proste ali stalne besedne zveze in jih zapišite na ustrezno mesto v preglednico.

nagrbnčena siva kepa, jamski medved, živa skala, visoko gnezdo, obtolčen steber, osvetljena pot, krušna peč, nadmorska višina, šumen in senčnat studenec, velikonočni ponedeljek

Proste besedne zveze	Stalne besedne zveze

(5 točk)

13. Katera izmed naštetih besednih zvez **je** čustveno/ekspresivno zaznamovana?

Podčrtajte jo in jo smiselno uporabite v novi povedi.

poznogotska arhitektura, paleontološki muzej, biseri podeželske gotike, sigaste stene, zgodnji srednji vek, podzemeljska jama

Poved: _____

_____

_____

(5 točk)

14. Zapisanim besedam določite **besedotvorno** in **besedno vrsto**.

	Besedotvorna vrsta	Besedna vrsta
<i>odlepiti</i>		
<i>mejni</i>		
<i>kosmatinec</i>		
<i>rdeče-črna</i>		
<i>napol</i>		
<i>landarski</i>		

(6 točk)

15. Naslednje besedilo dopolnite tako, da iz samostalniških besednih zvez v oklepajih tvorite ustrezne pridevnike.

Med kulturnimi spomeniki na _____
(Beneška Slovenija) ozemlju je

kar nekaj dobro ohranjenih primerov _____
(pozna gotika) arhitekture.

Zaradi naravne lege so uspešno kljubovali _____
(srednji vek)

osvajalnim pohodom barbarskih narodov. Tudi Landarska jama je del bogate

_____ dediščine nekdanjih prebivalcev ob
(kulturna zgodovina)

današnji _____
(Slovenija in Italija) meji.

(5 točk)

16. Odpravite napake pri rabi velike in male začetnice, in sicer tako, da napačno črko prečrtate, nad njo pa vpišete ustrezno.

Od vinskih hribov se čez kras podamo na goriško, nato prek brd pridemo v benečijo in nadaljujemo pot po reziji vse do kanalske doline. Na tem obmejnem delu italije živijo slovinci in govorijo slovenski jezik. Tako mednarodni sporazumi, sprejeti ob koncu druge svetovne vojne, kakor tudi italijanska ustava zagotavljajo pravno varstvo manjšin in njihovih jezikov. Kljub temu je dvojezičnost uradno priznana le na delu ozemlja, zato se morajo beneški slovinci še danes vztrajno bojevati za svoje pravice.

(5 točk)

17. V 3. odstavku izhodiščnega besedila so slovenskim imenom krajev v oklepaju dodana italijanska. Ali je taka raba upravičena? **Obkrožite** ustrezní odgovor in ga utemeljite v povedi.

DA NE

Utemeljitev: _____

_____

_____

(4 točke)

18. Katerim **naglasnim tipom** pripadajo samostalniki *vas, svet, ubežnik, znamenitost, medved, steber*? Vpišite jih na ustrezno mesto v preglednici. Upoštevajte, da se eden izmed teh samostalnikov sklanja po dveh naglasnih tipih. Zapišite obe možnosti.

Naglasni tipi	Samostalniki
Nepremični naglasni tip (na osnovi)	
Premični naglasni tip (na osnovi)	
Mešani naglasni tip	
Končniški naglasni tip	

(4 točke)

19. V naslednji povedi je neustrezno uporabljen predlog. Podčrtajte ga in popravljen **predložno zvezo** zapišite na črto.

Skozi vrata pridemo v hodnik, s katerega se odpirata dva umetna rova.

(2 točki)

20. Samostalnike postavite v orodnik ednine in rodilnik množine ter jih zapišite na ustrezno mesto v preglednici.

	Orodnik ednine	Rodilnik množine
<i>cerkev</i>		
<i>vas</i>		
<i>romar</i>		
<i>zvon</i>		
<i>ustje</i>		

(5 točk)

21. Glagolu *poslušati* določite stavčnočlensko vlogo in jo zapišite.

Tuji gospodarji niso želeli poslušati pritožb domačinov.

Stavčnočlenska vloga: _____

(2 točki)

22. Vsaki povedi določite vrsto odvisnika in ga zapišite na črto.

Takšna prispodoba se v mislih utrne popotniku, ko s ceste ob reki Nadiži ugleda nenavadno stavbno prikazen sredi velikanske sive pečine.

_____

Med tednom si jo lahko ogleda skupina (vsaj petih obiskovalcev), če se v Landarju oglasi pri vodnici Mariji Bankich.

_____

K našemu cilju pelje levi umetni rov, ki je star vhod v cerkev.

_____

Ohranjene legende pripovedujejo, kako je langobardska kraljica Teodolinda z zvijačo ukanila hunskega poglavarja Atilo.

_____

(4 točke)

23. Priredno razmerje med stavkoma v zloženi povedi preoblikujte v pomensko ustrezno podredje in spremenjeno poved v celoti zapišite.

Cerkev nima opreme, zato morajo verniki klečati na golih tleh.

_____

_____

(3 točke)

24. V vsakem primeru poiščite in izpišite naveznik ter izraz, na katerega se naveznik nanaša.

A) *Seveda je Landarska jama predvsem cerkev. Njen zvon posebno radi slišijo mladoporočenci.*

B) *Po nekaj korakih smo že v napol zidani lopi, kjer je stara krušna peč.*

	Naveznik	Nanašalni izraz
primer A		
primer B		

(4 točke)

PRAZNA STRAN